

Ainekava

Õppeaine: kirjandus

Klass: III kooliaste, 8. klass

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

III kooliaste KIRJANDUS

Põhikooli lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erizhanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 3) tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 4) mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- 5) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

1. Lugemine

III kooliastme läbinud õpilane:

- 1) on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat raamatut (4 raamatut õppeaastas);
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

2. Jutustamine

Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine. Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- 2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;
- 3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;
- 4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest;
- 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- 6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algiimi;
- 2) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;
- 3) mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Põhikooli lõpetaja:

- 1) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;
- 2) seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

4. Esitamine

Põhikooli lõpetaja: 1) esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;

5. Omalooming

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

6. Kasutatav õppekirjandus, 8. klass

Kruus, Priit. "Kahekõne. 2." 8. klassi kirjandusõpik. Tallinn: Koolibri, 2011.

„Kahekõne. 2." 8. klassi kirjanduse töövihik". Tallinn: Koolibri, 2011.

Kasutatav lisamaterjal

Sõnaraamatute koondlehekülg <http://portaal.eki.ee/dict>

http://www.teatoimeta.ee/Vaike_laps_meedia_ja_meediakasvat_5.htm (artikkel meedia mõjust lastele ja meediakirja-oskusest)

<http://www.ap3.ee/?PublicationId=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=9887> (artikkel „Netinoored muudavad maailma") Film „Kärbeste jumal".

Film „Mina olin siin". http://194.126.108.84/helid?main_id=1648601

Puškini sügisluulet raadiosaates „Luuleroom" <http://www.youtube.com/watch?v=Y2zTp71osBI>

(telesaad „Siuru tormid ja tungid Tallinnas") http://vikerraadio.err.ee/helid?main_id=1632351 (W.

Shakespeare'i sonetid saates „Luuleroom" <http://www.youtube.com/watch?v=pSXRBU0wRT8>

(õppevideo „Kuidas kirjutada haikut?")

http://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/renessanss/renessanss_exe/astroloogia_ja_alkeemia.html

(artikkel alkeemiast ja astroloogiast)

www.youtube.com/watch?v=Hb763EQMXkM (kuuldemäng „Väike prints")

<http://kirjanik-helga.weebly.com/esitlus.html> (esitlus Helga Nõu kohta koostatud koduleheküljel)

<http://muusika24.ee/Muusika/song/Imeline-aas-1> („Imeline aas“ Tarmo Urbi esituses)

Film „Laane-taguse suvi“. <http://etv2.err.ee/videod/lastesaade/884bedd3-dbe0-41c9-b3bf-4ae0e845f333>

<http://www.ajakirinavigaator.ee/artiklid/jaan-tatte-reis-uletas-ootusi> (artikkel „Jaan Tätte: reis ületas ootusi“)

Teema: 8. klass 2 tundi nädalas kokku 70 tundi

Õppesisu	Taotletavad õpitulemused	Märkused
Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	Lugemine - On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); - loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; - tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	Lugemisülesanded. Kaks öa jooksul loetavat raamatut valib õpetaja, kahe tervikteose valiku otsustab õpilane soovitusliku kirjanduse valikust. Kokkuleppel võib valida nimekirjavälise raamatu. Õpetaja valitud raamatu põhjal vastab õpilane teose kohta käivatele küsimusele, kirjutab arutleva kirjandi või essee. Enda valitud raamatu põhjal kirjutab õpilane kokkuvõtva lühikirjandi ja valmistab ette suulise ettekande klassikaaslastele. Lõiming IT-ga läbiv.
Jutustamine Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, oskab jutustada eri vaatepunktist lähtuvalt jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni, oskab jutustada eri vaatepunktist lähtuvalt eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula	Jutustamine - jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	Jutustamine tervikteose läbimise järgselt. Jutustamine õpikutekstide põhjal. Praktiline töö suuliselt ja kirjalikult. Kuulamisülesanded. Filmi vaatamine.

ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.		
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose mõistmist toetavad tegevused Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Teose või loo kui terviku mõistmine Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelas vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelas tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.	Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose või loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused - vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; - kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; - kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjustagajärg-seoste üle; - kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; - arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; - leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; - otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	Teemakohase info otsimine veebist. Loovtekstide kirjutamine ja esitamine nii ette antud kui enda valitud teemadel. Kirjalike tekstide vormistamine ja esitamine (käsikirjas või veebis). Referaadi, essee või arutleva kirjandi koostamine ja vormistamine. Arutelu. Rühmatöö. Kirjalikud ja suulised ülesanded iseseisvalt ja tunnitööna. Praktiline töö (mõisted, tekstide eristamine). Suuliselt ja kirjalikult. Lõiming IT-ga läbiv.

Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjustagajärgseoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.		
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.	Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine - tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; - selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust; - mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	Teemakohase info otsimine veebist. Lõiming IT-ga. Loovtekstide kirjutamine ja esitamine nii ette antud kui enda valitud teemadel. Kirjalike tekstide vormistamine ja esitamine (käsikirjas või veebis). Kirjalikud ülesanded iseseisvalt ja tunnitööna. Praktiline töö (mõisted, tekstide eristamine). Suuliselt ja kirjalikult.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsioonialemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromani tunnused. Reisikirja olemus. Luule	Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine - seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;	Vajamineva info otsimine veebist. Iseseisev töö. Teost tutvustava ettekande kirjalik esitamine kas referaadi või kirjandina. Arutelu. Rühmatöö. Kirjalikud ja suulised ülesanded. Lõiming IT-ga läbiv.

vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.		
Esitamine Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.	Esitamine - esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; - koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;	Omaloomingulise luuleteksti kirjalik esitamine. Luuleteksti peast esitamine. Suuline esinemine.
Tekstiloom Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva	Tekstiloom - kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; - kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õige kirja.	Kirjalikud ülesanded iseseisvalt ja tunnitööna. Arutleva kirjandi või essee kirjutamine ja esitamine. Toetavad tegevused: arutelu, filmi vaatamine, kuulamisülesanded. Lõiming IT-ga.

kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.		
---	--	--

